

העצבי והעצדק

יוד"ל ע"י מוסדות קוסוף בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד ♦ פרשת שמות-וארא תשפ"ד

גליון מס' 110 ♦ שנה ד'

דברי תורה

מאת ב"ק אדמו"ר שליט"א

פרשת שמות

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה וכו' ראובן שמעון וכו'. פירש"י אעפ"י שמנאן בחייהן בשמותן חזר ומנאן במיתתן להודיע חבתן. י"ל לדרך העבודה עפ"י מה שהובא בס' לקוטי יהודה כאן וז"ל, החידושי הרי"מ ז"ל אמר בשם הרה"ק מקאצק ז"ל שפרשיות האלה המדברים ביציאת מצרים צריך כל אחד לייגע את עצמו כמו שמייגע את עצמו בהלכה ותוספות קשה, ועיקר הגלות הוא מה שכל אחד הוא בגלות אצל המדות שלו, וזה הוא ענין גלות מצרים, ובפרשיות של יציאת מצרים יש בוודאי עצה וישועה ליציאה וגאולה לכל בכללות ובפרטות ע"כ. פירושו שבפרשיות אלו צריך כל אחד לעבוד על מדותיו ולצאת מן המיצר שלו לפום שיעורא דיליה, וזהו שהזכיר שמותם בפרטות הוא ללמד שכל אחד ואחד יתאמץ להגיע לדרגתו ולבחינתו שבשבילה בא לעולם, כי שמו של אדם הוא שורש נשמתו, וז"ש במדרש ראובן ע"ש ראה ראיתי את עני עמי, שמעון ע"ש וישמע אלקים את נאקתם, וז"ש להודיע חבתן, לשון חובה, פי' להודיע לכל אחד ואחד את חובתו המוטלת עליו להשלים את עצמו בעולמו.

את יעקב איש וביתו באו. למה צ"ל 'את יעקב' פשיטא שבאו עם יעקב ומה בא לרבות, י"ל עפימ"ש במדרש [ב"ר פצ"ד ד'] עה"פ ויסע ישראל וכל אשר לו ויבא בארה"ק שבע [בראשית מו א] להיכן הלך אמר רב נחמן שהלך לקוף ארזים שנטע אברהם זקינו בבאר שבע וכו', א"ר לוי ממגדל צבעיא קצצום והביאום עמהם למצרים עיי"ש. היינו שיעקב בירידתו למצרים הוריד עמו ארזים לצורך עצי שטים לקרשי המשכן, י"ל דזה נשמע מרבוי 'את יעקב', את לרבות את אותם העצים. וי"ל רמז, והבאי"ם א"ת יעק"ב עם ג' תיבות עולה בגימ' קרשי"ם.

ואלה שמות בני ישראל וגו' במדרש [פ"א א']

אולי יש לפרש ידע לשון אהבה וחיבה, כמו"ש כי ידעתיו למען אשר יצוה [בראשית יח ט] פירש"י לשון חיבה, כלומר לא אהב אותו ולא חיבב את זכרו.

ויצו פרעה לכל עמו לאמר וגו'. פירש"י יום שנולד משה אמרו לו אצטגנינו היום נולד מושיען לפיכך גזר אותו היום וכו'. הנה תיבות לכל עמו לכאורה מיותר והול"ל ויצו פרעה לאמר וכו'. וי"ל רמז הנה משה רבינו נולד בירח אדר, ויצ"ו פרעה"ה לכ"ל עמו"ו עולה בגימ' גז"ר ליר"ח אדר.

ותצפנהו שלשה ירחים. בפרקי דר"א [פמ"ח] ותחביאנהו בבית תחת הארץ שלשה חדשים שנאמר ותצפנהו שלשה ירחים ולאחר ג' חדשים לא יכלה להצפינו עוד וכו'. וצ"ב א"כ למה נכתב בתורה ותצפנהו ולא ותחביאנהו, וי"ל עפ"י מה דאיתא בזוה"ק בפרשתין [י"ב ע"א] ותצפנהו שלשה ירחים אלן תלת ירחין דדינא קשיא שריא בעלמא ומאי ניהו תמוז אב טבת וכו', פי' שמשה רבינו לא היה יכול להוליד בג' חדשים אלו שדינא קשיא שורה בעולם ע"כ. ולפי"ז זהו שאמר הכתוב ותצפנהו לשון צפון דהתם תגבורת הדינים כמו"ש מצפון תפתח וכו'.

פרשת וארא

ויאמר אליו אני ה'. מה צורך בהקדמה זו וכי משה לא ידע זאת, י"ל שרמז לו הקב"ה כאן בשעת שליחותו לצורך הכלל והקדים לו עוצם גדולת מצות אהבת ישראל שעליה נאמר אני ה' בשבועה, כדאיתא באבות דרבי נתן [סוף פט"ז] רבי שמעון בן אלעזר אומר בשבועה גדולה נאמר דבר זה, ואהבת לרעך כמוך אני ה' בראתיו, אם אתה אוהבו אני נאמן לשלם שכר ואם לאו אני דיין לפרוע, לפיכך הקדים כאן ויאמר אליו אני ה'.

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם. מקשים היאך

הה"ד [משלי יג כד] חושך שבטו שונא בנו ואוהבו שחרו מוסר, ואף יעקב אבינו ייסר את בניו ורידה אותם ולמדם דרכיו שלא היה בהם פסולת שכן כתיב ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה וגו' השווין כלם ליעקב שכולם צדיקים כיוצא בו היו וכו' היו ואוהבו שחרו מוסר. י"ל דדרש מן הפסוק הזה דגם בשעה שהאב מייסר את בנו בשבט מוסר לא יעשה זאת בדרך כעס והשפלה אלא בדרך רצון וכבוד וז"ש ואוהבו שחרו מוסר שחרו לשון בקשה ודרישה כטעם [משלי ז טו] על כן יצאתי לקראתך לשחר פניך ואמצאך, ולא בכפייה וחרון.

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב וגו'. מהו 'את יעקב', מה בא לרבווי ועי' אע"ז, וי"ל את יעקב לרבות השכינה שבאה עם יעקב כמו"ש בפ' ויגש אנכי ארד עמך מצרימה.

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה. בני ישראל הבאי"ם מצרימ"ה ס"ת מיל"ה רמז לימי השובבי"ם שתחילתם בפרשת שמות.

ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד. כתיב [יחזקאל ט ט] ויאמר אלי וכו' ויהודה גדול במאד מאד, וציין במסורה שיש שש פעמים בתנ"ך במאד מאד [בראשית י"ז ב, שם ו', שם כ', שמות א' ז', יחזקאל ט' ט', שם ט"ז י"ג]. ואולי י"ל שהוא רמז למ"ש חז"ל עה"פ ובני ישראל פרו וכו' במאד מאד, שבמצרים נולדו ששה בכרס אחד. לכן כתיבא שש פעמים במאד מאד כנגד ששה בכרס אחד.

ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד וגו'. פירש"י שהיו יולדות ששה בכרס אחד. י"ל רמז פר"ו וישרצ"ו עם ב' תיבות עולה בגימ' שש"ה בכר"ס אח"ד.

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף. פירש"י עשה עצמו כאילו לא ידע.

לא נודע, הרי הכתובים מעידים על הפוכו ככתוב באברהם וירא אליו ה' באלוני ממרא, ובברית בין הבתרים ויאמר אליו אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים. וביצחק וירא ה' אליו גור בארץ הזאת. וכן ביעקב ויאמר אליו אני ה' אלהי אברהם אביך. א"כ מה אמר כאן ושמי ה' לא נודעתי להם. וי"ל עפ"י מה שתרגם יונתן ב"ע בפסוק הקודם וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה' אנה ה' הוא דתגלית ערך בגו סניא ואמרת לך אנה יי. הנה מראה כזה והתגלות השכינה למטה בתחתונים כמו שנתגלה למשה רבינו בסנה בוער באש זה לא נתגלה לאבות וז"ש ושמי ה' לא נודעתי להם, ויש ליתן רמז ו'שמי י' לא נודעתי להם ר"ת עולה בגימ' קכ"ו והסנה"ה איננו אוכל.

ושמי הוי"ה לא נודעתי להם. תמוה וכי לא ידעו את שם הוי"ה שם העצם, אולי י"ל שלא ידעו שינוי פעולותיו כי הוא פועל לפי הניקוד שכן יש לו כמה וכמה אופני ניקוד כדאיתא בתיקון"ז תיקון ע' [קכ"ט ע"א] וז"ל תא חזי תשע זמני הוי"ה בכל ספירה וספירה נקודה דלילה כו'. ובע"ח דרוש אבי"ע פ"ג מבואר דע כי כת"ר הוא אה"ה גוף והנשמה הוי"ה בקמץ, חכמה י"ה הגוף והנשמה הוי"ה בפתח, בינה הוי"ה בניקוד אלקים הגוף והנשמה הוי"ה בצירי, גדולה (חסד) א"ל הגוף והנשמה הוי"ה בסגול, גבורה אלהים הגוף והנשמה הוי"ה בשבא, ת"ת הוי"ה הגוף והנשמה גם כן היא הוי"ה אלא שהיא בחולם, נצח ה' צבאות הגוף והנשמה הוי"ה בחירק, הוד אלקים צבאות הגוף והנשמה הוי"ה בשוריק, יסוד אל חי שד"י והגוף והנשמה הוי"ה עם קבוץ, מלכות אדנ"י הגוף והנשמה הוי"ה בלי ניקוד. ואולי כל זה עדיין לא נודע להם.

והוצאתי אתכם והצלתי ולקחתי וגאלתי. למה נצרך ד' לשונות של גאולה. י"ל על דרך שכתבנו בפ' שמות עה"פ ואמר אעלה אתכם מעני מצרים, למה אמר אעלה אתכם ולא נקט כלשונות שבכאן והוצאתי והצלתי וכיו"ב, י"ל רמז שכל ישראל יצאו ממצרים והם ד' כתות כמו"ש חז"ל ברכו יש שיש בהם טעם וריח כאתרוג ויש טעם בלא ריח כלולב וכו' וכולם נרמזים בתיבת אעלה אתרוג ערבה לולב הדס הרומזים על ד' כתות בישראל, הכל יעלו לארץ זבת חלב ודבש ע"כ. ולפי"ז מובן למה נקט ארבע לשונות כנגד ד' כתות שבישראל כל כת לפום שיעורא דיליה.

והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים. מה הוסיף במ"ש סבלות מצרים, הול"ל בפשיטות והוצאתי אתכם ממצרים. גם מה הוא מתחת סבלות הול"ל והוצאתי אתכם מסבלות מצרים. עוד קשה למה הקדים תחילה מעשה ההוצאה לפני והצלתי וגאלתי וכו' הרי יציאת מצרים לא היתה אלא לבסוף אחר כל אלה.

וי"ל הכונה סבלות לשון סבל, כטעם כשל כח הסבל [נחמיה ד ד] פי' ראשית דבר צריך להוציא את ישראל בדעתם ולבם מבית עבדים כלומר ממה שהיו נכונים ומורגלים לסבול בית עבדים, איתא בירושלמי [ריה פ"ג ה"ה] עה"פ וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל, על מה ציום על פרשת שילוח עבדים, ואתיא כהיא דא"ר הילא לא נענשו ישראל אלא על פרשת שילוח עבדים ע"כ, י"ל הכונה דהקפידא היא על זה שהרכינו ראשם להיות עבדים ולא נספכו לצאת מזה, כמו ששמענו מאבותינו ז"ל שהיו במחנות ההשמדה וכשבאו לשחררם מן הגיהנם היו ביניהם אנשים שבורים כ"כ שלא רצו לצאת לחפשי ואמרו טוב לנו כאן רגילים לסדר ופקודות ומיאנו להשתחרר ולהתחיל חיהם מחדש.

בענין זה שמעתי פ"א מפי הגה"ק בעל שפע חיים זצ"ל מה שתקנו בעל הנסים לומר ועל המלחמות, מה שבח והודאה הוא זה להי"ת שהיו מלחמות, ותיירץ זדה עצמו שיהודים לא נתיאשו אלא יצאו למלחמה על כבוד הי"ת ובית מקדשו, על כך יש להודות. מתאמר בשם הרה"ק משפוטובקא זצ"ל שאמר בחכמה, עד שלא יוציא הקב"ה את ישראל מן הגלות יש קודם להוציא את הגלות מישראל ודפח"ח, כי כבר הורגלו בכך ולא נתנו לב לצאת מזה, וכמו"ש בגמ' [מגילה ז:] אי חקלאה מלכא ליהוי דיקולא מצואריה לא נחית, פירש"י, הסל שהיה רגיל להוליך בעודו בן כפר ומאכיל לבהמותו לא יוריד עתה מראשו. ועי' בפירש"י פ' נצבים [ג] עה"פ ושב ה"א את שבותך וגו' שגדול יום קבוץ גלויות ובקושי כאילו הוא עצמו צריך להיות אווזו בידיו ממש איש איש ממקומו ע"כ.

וז"ש בראשונה והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, ראשית דבר להוציאם מבחינת סובלי עבדות ואח"כ והצלתי וגאלתי וכו'. וכמו שפי' הבעש"ט [תולדות י"י פ' שמיני] הכתוב [תהלים סט יט] קרבה אל נפשי גאלה, שהוא תפלה על גאולה פרטית של הנפש שלו, וכשיגאל כל אחד גאולה

פרטית אז יהיה אחר כך גאולה כללית. ואולי יש להעמיס כל הנ"ל בדברי השפת אמת פ' שמות [תרנ"ו] ד"ה בפסוק וימות מלך מצרים ויאנחו וכו' בשם חי' הרי"מ זצ"ל כי קודם שמת מלך מצרים היו שרויים כ"כ בגלות עד כי לא הרגישו שהם בגלות, ועתה התחיל קצת גאולה שהבינו הגלות והתאנחו, וכן פי' מ"ש והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים שלא יוכלו לסבול דרך מצרים וכו' עיי"ש.

עוד י"ל עפ"י מה ששמעתי מפי כ"ק אדמו"ר מהרי"י מספינקא זצ"ל עה"פ בפ' ויצא [בראשית לא ה] ויאמר להן רואה אני את פני אביכן כי איננו אלי כתמול שלשום וכו'. פירוש כל אותן השנים ששהה יעקב אבינו בבית לבן הארמי לא היה יכול לסבול אפי' ראיית פניו של לבן הארמי מפאת חומריותו ושפלותו של לבן, תיבת 'רואה' הוא לשון נשיאות חן כמו"ש [ש"ב טו ג] ראה דברך טובים, והנה ברבות הימים כבר הורגל אליו ולא נרתע מפניו כמקודם, וזהו שאמר יעקב לרחל ולאה בהתנצלות רואה אני את פני אביכן כי איננו אלי כתמול שלשום, היינו דתמול שלשום היה נראה בעיני כרמאי רשע מאוס, ולא יכולתי להביט בפניו, וכהיום כבר רואה אנכי את פניו ואינו מאוס כתמול שלשום, אז התחיל יעקב לחשוש שמא נדבק בו ח"ו ממדותיו הרעים על כן נתעורר בלבו לעזוב מיד את בית לבן ודפח"ח. וז"ש כאן והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, כלומר מאחר שאתם כבר רגילים לסבול אותם ולראות את פניהם ע"כ הגיע זמן יציאתכם ממצרים.

ובענין זה שמעתי שסיפר מרן הבית ישראל זצ"ל בשם הרה"ק מבעלזא זצ"ל שחסיד אחד התאונן אצלו שאין לו פרנסה וצריך לנדוד למקום אחר ואין לו שם חברות ואנשים כערכו, וצויה עליו הרה"ק שיסע שמה אבל שישלח לו כל פעם מכתב, ואחר השבוע הראשון שלח מכתב שאינו מרוצה ורוצה לחזור מיד, ענה לו הרב שאעפ"כ יתחזק וישאר שם, וכן בשבוע השני וכן הלאה, עד שפ"א כתב לו כי ב"ה מתחיל להרגיש טוב ויש לו כבר חברים וידידים, תיכף השיב לו הרב כי יחזור מיד ולא יתעכב שם אפי' עוד זמן מועט ע"כ. ופירש בזה מ"ש ואלה שמות בני' הבאים מצרימה לשון הוה, כי כל זמן שהם בבחינת הבאים כאורח נטה ללון ניחא, אבל כשנעשים תושבים לומדים ממעשיהם.

לשיין תורה

מתוך ספר 'לשיין תורה' על כפל לשיניות בתורה
מאת כ"ק אדמו"ר ט"ל י"א

אתכם, והשנית במדת הדין על המצרים על מה שעשו להם במצרים, ומזה אמר ואת העשוי לכם במצרים כי כן הבטיח לאברהם וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי. אור החיים, פקוד פקדתי, אמר ב' פקידות, כנגד פקידת קץ הגאולה, וכנגד פקידתם מצרתם, והוא אומרו אתכם כנגד קץ הגאולה, ואת העשוי לכם כנגד צרתם במצרים כדי לגאול אותם מהצרה ולהעלותם אל הארץ אשר נשבע.

פֶּקֶד פְּקֻדָּתִי אֶתְכֶם וְאֶת הָעָשׂוּי לָכֶם בְּמִצְרַיִם: מדרש [שמו"ר פ"ג ח'], מהו פקד פקדתי, פקד במצרים פקדתי על הים, פקד להבא פקדתי לשעבר. תנחומא [קרח פ"ב], פקד פקדתי, פקד בעה"ז פקדתי לעולם הבא. רבנו בחיי, פקוד פקדתי אתכם. שתי פקידות האחת לישראל והשניה לשכינה שירדה עם יעקב אבינו ע"ה למצרים שהיה עמהם בצרה, עוד יש לפרש שתי פקידות, האחת במדת רחמים על ישראל ומזה אמר הכתוב פקדתי

א. פי' שהקב"ה יפקוד את ישראל להנחיל להם עולם הבא. בפסיקתא דרב כהנא (פי"א כ"ה) עה"פ בפ' בשלח כי השבע השביע את בני ישראל פקד יפקד אלהים אתכם וגו', ולמה שתי פקידות, פקידה במצרים ופקידה בניני, פקידה בניסן ופקידה בתשרי.

ב. רבינו האלשיך הק' עה"פ ויאמן העם וישמעו כי פקד יי את בני ישראל וכו' (ד' ל"א) כתב, כי היה מסורת בידם שהאומר פקידה כפולה הוא הגואל האמיתי, והענין אחשבה שהוא על כי גלו למצרים שכינה עמהם, והיא ופמליא שלה משכון אל גאולת ישראל, כי אשר יפקוד את שכינתו יפקוד את ישראל, וזהו אומרו פקד פקדתי אתכם שפקוד את השכינה הוא בטחון שפקדתי אתכם וכו'.

ג. בס' אוצרות חיים (לרבינו יוסף חיים מבבל) כתב, הטעם שאמר להם פקידה כפולה, כי תחילה זכר האבות שהם אברהם דרועא ימינא ויצחק דרועא שמאלא, ואמר להם פקד פקדתי שני מיני פקידה, יש נפקדים על פי מדת החסד דרועא ימינא, ויש נפקדים על פי מדת הגבורה דרועא שמאלא.

תורת שיל אבות דברי תורה מרבתינו הקדושים זיע"א

פרשת שמות

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו. הקול קורא בחיל שובו בנים שובבי"ם, ובפרט ימי טבת ושבת אשר קורין הפרשיות שמו"ת ואר"א ב"א בשל"ח יתרו משפטי"ם, כי כן מקובל בידינו שסגולתן לשוב בהן על פגם הברית ולהוציא ניצוצי הקדושה הנדחות מתוך עמקי הקליפות. ולזה בפרשה ראשונה שמות בא הרמז א"ת יעקב"ב אי"ש א"ת י' גימ' טב"ת, אי"ש גימ' שב"ט, ואותיות עק"ב באמצע, שפגם זה נקרא עקב כטעם ואתה תשופנו עקב, ובימים האלו

מי שזוכה לשוב באמת בלב טהור הרחמן ישים חלקי עמהם, מוציא הניצוצות מתוך הנחש ויקים הפסוק אם תשכ"ב לא תפח"ד ושכב"ת וערבה שנותי, תשכ"ב וכן שכב"ת גימ' טב"ת שב"ט. (שמועה טובה)

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה. י"ל על פי מה שהשיב לשואליו הרה"ק ר' משה אסטרחר זצוק"ל מחותנו של זקני רבה"ק מזידיטשוב ז"ע שכתב רח"ו בשער היחודים שהענינים והחוטם הם הוי"ה, וכן שאר האברים רומזים לשמות הק', הלא כל הגוים אשר לא מבני ישראל הם יש להם ג"כ חיתון אברים כמו לישראל עם קדוש, והשיב דהנה פסקינן להלכה, באור"ח הל' תפילין סי' ל"ב,

דכל אות צריך להיות מוקף גויל ואם לאו אינו אות, וע"כ בני ישראל אשר אבריהם מוקפים ומוגדרים בגבול ומיצר, שלא יביטו בעיניהם רק ע"פ התורה ולא ישמעו באזניהם דברים בטלים ופיהם לא ידברו דברים בטלים ולה"ר וכו', ע"כ אבריהם הם אותיות, משא"כ הגוים שמשתמשים באבריהם בכל מילי דאיסורא ואינם עושים היקף וגבול לאבריהם ע"כ אצלם אינם נקראים שמות הק' עכד"ק ודפח"ח.

וזה רמז לנו כאן התוה"ק, ואלה שמות בני ישראל, אל תקרא שְמוֹת (בש"א) אלא שְמוֹת (בצ"ר), ורצונו לומר שאלה האברים הם שמות אצל בני ישראל עם הקודש דייקא, ואל יקשה לך הלא בעכו"ם ג"כ כן כנ"ל, לזה

אני י"י המהווה כל היות, ועליכם היתה כוונתי בשבועת האבות. (אגרא דכלה)

הן בני" לא שמעו אלי ואין ישמעני פרעה ואני ערל שפתים. ופי' רש"י זה אחד מעשרה ק"ו שבתורה. והקשו האי ק"ו מופרז הוא כי מבואר הטעם בכתוב שלא שמעו משום הקוצר רוח וקשיות העבודה וזה לא שייך אצל פרעה עירש"י כי לא נכנסו דבריו באזניהם. והנה באוה"ח פ' מקוצר רוח שלא היו בני תורה כי התורה מרחבת דעתו של אדם והוא כנאמר וירעו וגו' ויענונו ויתנו

עלינו עבודה קשה כי עיקר צערם על שנסתמו עיניהם ולבם קשה שלא יוכלו לעבוד את ה' כראוי, וז"ש ולא שמעו אל משה כי לא היה להם לב להבין ולשמוע מה שאמר להם כי לא היו בני תורה, וזה שלא היו יכולים לעסוק בתורה היה ע"י עבודה קשה שנתנו עליהם המצרים אולם עיקר מה שלא שמעו שלא היו בני תורה, א"כ איך ישמעני פרעה איש בער נבער מדעת.

(שארית יעקב)

את אלישבע בת עמינדב - דרגא תביר.

רמז למה שאמרו בגמרא (יבמות סג.) נחות דרגא ונסיב איתתא, וברש"י לא תקח אשה חשובה ממך שמא לא תתקבל עליה. והיינו שאהרון הוא דור רביעי ליעקב, ובת עמינדב רחוקה בכמה דורות כמו שכתוב ברות יהודה פרץ חצרון רם עמינדב. (תפוחי חיים - טעמי המקרא)

והעל את הצפרדעים. ב' במסורה דין. ואידך קח את אהרן וכו' והעל אותם הר ההר (במדבר כה) לרמז מה שאמרו רז"ל (פסחים נג) שהצפרדעים מסרו עצמן למיתה בציווי הש"י והוא נלמד משם כמו לשם באהרן העליה היתה למיתה כמו כן בכאן (אגד"כ)

אמרו הבאים מצרימה, שאצל בני ישראל נתונים הם האברים בתוך מצר וגבול וכנ"ל, וע"כ רק לגבי ישראל נקראים שמות, וק"ל. (אור מלא)

ראוב"ן שמעון לו"י יהודה"ה יששכ"ר זבול"ן ד"ן נפתל"י ג"ד אש"ר יהוס"ף בנימין. סודם י"ג מדות הרחמים כמו שמפורש באורך בלק"ת ויצא, ולכן מספרם אל"ר חו"ם וחנ"ן אר"ך אפי"ם ור"ב חס"ד ואמ"ת נצ"ר חס"ד לאפ"ים נש"א עו"ן ופש"ע ונק"ה, כל מדות הרחמים מלבד וחטא"ה כי אין בשבטים ח"ט [דעת

דרוש לפרשת שמות מרבתינו בעל מראה יחזקאל זיע"א

על עצמם לא התפללו, משא"כ ההמון עם אשר עיניהם על בצעם וכל מגמתם הוא על בני חיי ומזוני הם צועקים ומתפללים רק בשביל עצמם. וזה"ש הכתוב ראה ראיתי שני ראיות הא' את עני עמי שהם הצדיקים שכל צערם הוא אשר במצרים שהם על אדמה טמאה, והב' ואת צעקתם אותם הזועקים על צרתם ג"כ שמעתי מה שהם זועקים מפניו נוגשיו, וזהו בעבור כי ידעתי לשון יסורים כמו ויודע בהם כו' שכל צרתם לו צר והוא מצטער, את מכאוביו ב' מיני מכאוביו הנ"ל, ע"כ וארד להצילו, אותם הזועקים מחמת השיעבוד ארד להצילו מיד השיעבוד, ואותם הזועקים ומצטערים מחמת שאינם יכולים לעבוד כראוי ונכון אביאם אל ארץ הכנעני כו', וכ"כ פירש האלשיך על הפסוק בצאת ישראל ממצרים דהיינו הצדיקים המכוונים בשם ישראל כגון שבט לוי שלא היו משועבדים רק מה שהיו במצרים אבל בית יעקב הם שאר עמא דארעא שהיה עליהם הגלות מן המצרים יצאו ג"כ מעם לוועז קושי השעבוד שהיו מכבידים עליהם.

ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו כי ידעתי מכאוביו וארד להצילו כו'. נ"ל ליישב הדקדוקים וכפל המלות דהנה הגלות הוא בשני אופנים הא' הוא מה שנראה לעינים עול מלכות וכובד המסים ושאר הצרות המורגשים להמון העם, אמנם הצדיקים שבדור אין עליהם הגלות הזה כלל ואינם מרגישים בזה רק עיקר צערם הוא מה שלא יכלו לעבוד את השי"ת בשמחה ובטוב לבב מחמת שהם על האדמה הטמאה, ובאמת לכאורה אין זה הצער מצד עצמו כי גם מה שהאדם זוכה לעבוד את השי"ת אינו כדאי אפילו לאותו המעט ומה לו להתאות על המותר לעלות בגבהי מרומים, אך עיקר הצער בזה הוא על גלות השכינה כי כדרך שבא לראות וכו' כמו שהאדם מתאוה לעבוד עבודת הקודש הרבה יותר מזה השכינה משתוקקת לרחף על בניה ושאר שבעיסה ושיעבוד מלכיות מעכב. וכמו כן שמעתי בשם הגאון מהר"ש אבד"ק ניקלשבורג על הפסוק ותעל שועתם אל אלקים, ששועתם בעבור אלקים היה יותר מן העבודה אבל

זקנים בראשית מט א, וזה"ק ח"ג כפח: א"ר אלעזר חמינין בשבטים כלהו דלית בהו ח"ט] והבן. (בני שלשים)

פרשת וארא

ונתתי אותה לכם מורשה. הנה ונתתי לשון מתנה, ומורשה לשון ירושה, אבל לדעתי הפירוש, הש"י אמר זכותכם בארץ ישראל הוא מכח ירושת האבות, ומעלה יש בדבר, שאין לירושה הפסק, אבל אם באנו מכח ירושת האבות הנה גם לישמעאל ועשו מגיע חלקם, ז"ש הש"י ונתתי אותה לכם מתנה מחדש, אני נותן אותה לכם דייקא, ואין לישמעאל ועשו, ואעפ"כ תהיה לכם מכח ירושה, כי אקיים בזה שבועת האבות, וז"ש

בינה לעיתים

חודש שיבת מסוגל לחכמת התורה [מספר בני ישיבך מאמרי חדשי שיבת מאמר א]

אשר יחפצו יטו את המזל כיון שמזלן הוא עבד משמש אל התורה וכו', והחדש הזה על פי סדר הדגלים הנה הוא מיוחס לשיבת אשר אשר כתיב ביה מאשר שמנה לחמו וכו' [בראשית מט ב], וכתיב ביה וטובל בשמן רגלו [דברים לג כד], כי השמן זית היה הרבה בחלקו, וכל מקום ששמן זית מצוי שם החכמה מצויה [מנחות פה פ"ב] כמד"א וישלח יואב תקועה [תקוע אלפא לשמן] ויקח משם אשה חכמה [ש"ב יד ב], כיון דהמזל של החדש הזה הוא מזל דלי הוא מזלן של ישראל, והוא עבד משמש משועבד אל המים זו תורה היא עיקר החכמה, אורייתא מחכמה נפקת [זוה"ק ח"ב קכ"א ע"א] בראשית בחוכמתא [תרגום ירושלמי בראשית א א], על כן מיוחס החדש הזה לשיבת אשר, אשר בחלקו השמן זית המסוגל לחכמה.

בספר יצירה [פ"ה י] המליך אות צ' בלעיטה וקשר לו כתר וכו', וצר בו דלי בעולם ושבת בשנה וקורקבן בנפש זכר ונקבה, ע"כ, אמרו התוכנים הראשונים כי מזל דלי הוא מזל ישראל, [הגם דק"ל אין מזל לישראל] [שבת קנז], היינו שישראל על ידי מעשיהן בתורה הופכין שפיות המזל לכל אשר יחפצו, אבל על כל פנים בתולדה יש להן מזל, עיין בגמרא שבת [ע"א], והנה יש לומר דלבעבור זה דלי הוא מזלו של ישראל, כי דלי עשוי לשאוב בו מים וזה פעולתו, והנה הוא משמש אל המים, ואין מים אלא תורה [ב"ק יז]. כמד"א [שעיה נה א] הוי כל צמא לכו למים, להורות על האמור דמזלו של ישראל הוא עבד משמש אל התורה, והגם ששפיות המזל מחייב באיזה אופן וכו', הנה על ידי עסק התורה ומצות יתהפך הכל לטוב, ולכל

יפוצו מעינותיה חוצה

מהנעטרה ונטימני ב"מכין בני טליתים"

מכתבי השמש בגבורתו

מאת הגה"צ ר' מנשה שמחה פריעדמאן אבד"ק סאבראנץ בעמח"ס "השמש בגבורתו"

והוא ליקוט אגרות ומכתבים אשר שלח רבינו לבני משפחתו ולגדולי וצדיקי דורו. כפי שכתבנו במדור 'מראש הרים' אשר רבינו היה ספרא רבה וכתב ספרים רבים בכל מקצועות התורה, אך חלקם הגדול אבד בימי המלחמות והזעם ונשאר לפליטה רק ספר השמש בגבורתו והוא דרשות למועדים, מלבד זאת נשאר עוד קובץ אגרות ומכתבים שיצאו לאור בקונטרס מיוחד ע"י בנו בשנת תרפ"ו, ובשנת תשס"א ערכנו הקונטרס מחדש בתוספת הארות והערות, רובו הוא חילופי מכתבים בעניני ציבור בינו ובין אדמו"ר בית סיגעיט ועוד (551 עמ').

הגה"צ רבי מנשה סימחה פריעדמאן אבד"ק סאבראנץ זצוק"ל לכבוד יומא דהילולא א' שיבט

[מתוך הקדמת נכדו ב"ק אדמו"ר שליט"א לספר "מכתבי הסימ" בגבורתו"]

ועפ"י רוב היה הוא ראש המדברים בכל מקום, כמעט בכל הסכסוכים והמחלוקות שהתעוררו בקרב קהילות ישראל ברחבי ארץ אונגארן היה הוא הבורר או ראש ב"ד באשר הצדדים האמינו ביושרו וצדקתו ודבריו נשמעים ונעשים, הוא היה איש תקיף לא חת מפני איש ולא נשא פני גדול. אולם ביותר היה נאמן לבית סיגט, אחרי פטירת רבו הייטב לב (תרמ"ג) היה מאנשי בריתו המקורבים ביותר של הקדושת יו"ט וברוב עניני הכלל היה הוא יועצו ויד ימינו, בעול זה נשא גם אחר פטירת הקדושת (תרס"ד) אצל ממלא מקומו הרה"ק רבי חיים צבי ט"ב בעל העצי חיים עד שנתו האחרונה (תרפ"ו).

על אף טרדותיו הרבים בעניני הכלל והפרט לא מוש מאהלה של תורה למד ולמד בכל כחו מאשמות הבורק עד אישון ליל הנודע לאון עצום בכל מכמני התורה, ידיו רב לו בנגלה ובנסתר וכל רז לא אניס ליה, הוא היה ספרא רבה וכתב ספרים רבים בכל מקצועות התורה, כן סידר והכין לדפוס את ספרי רבו יטב לב ויטב פנים ואת ספר אפסי ארץ עה"ת לחותנו הגה"ק, מלבד זאת יצאו תח"י אגרות ומכתבים למאות ואלפים הן שו"ת בעניני הלכה למעשה אשר השיב לשואליו והן בעניני ציבור לכל קצוי ארץ, חלקם הגדול של כתביו אבד בימי המלחמות והזעם ואולם חלק קטן נשאר לפליטה והם אותם כתבים ומכתבים שנטל עמו בנו חביבו ה"ה ד"ר הגה"צ מו"ה צבי הירש פריעדמאן זצ"ל אבד"ק האטסעט שהיה לרה"ב אחר המלחמה העולמית הראשונה ונתקבל לרב דקהל יראים בברוקלין, בשנת תרפ"ו בתום השלשים לפטירת אא"ז הוציא לאור קונטרס בשם כח מכתבי קודש ובו חמישים מכתבי אא"ז שהיו שומרים עמו, אמנם בהקדמתו כתב כי יש עמו ממאיתים מכתבים ועתיד להפיסם אך לבסוף לא זכינו לאורם ונאבדו גם הם מעמנו לע"ע, רבינו נפטר ביום ש"ק ר"ח שבט שנת תרפ"ו וזמנו"כ בסאבראנץ, מכל כתביו זכינו רק לספר השמש בגבורתו דרשות למועדים שהחל בנו ה"ל בשנת ת"ש בניו יארק.

ספר אפסי ארץ עה"ת, אחר נשואיו היה סמוך על שולחן חותנו בנאנאש שנים אחדות, מאז היה מוקשר אל חותנו כתלמיד לרבו וכבן לאביו וממנו קיבל רוב תורתו וחכמתו והליכותיו בקודש, גם לאחר נשואיו הסתופף בקביעות בצל מורו רבו ה"ט"ל והמשיך בנסיעות לסיגט לשבתות ומועדים אם כי דר בבית חותנו הגדול ויצק מים על ידיו באהבה ומסירות גדולה אך ברבו ה"ט"ל ראה את רבו המובהק כל ימיו. לימים נתקבל לדומ"ץ בעיר מולדתו בארדיוב ואחר כן בשנת תרמ"ו נתקבל לאב"ד בשוב סאבראנץ והגלילות הסמוך לאונגוואר, ושם החל לנהל את נשיאותו ברמה, בסאבראנץ היו מרחצאות מרפא ורוב גדולי ישראל וצדיקי הדור באו כפעם בפעם למעניות הישועה לתקופות ארוכות, עקב כך נוצרו קשרי ידידות בינו לבין כל גדולי ישראל ובחלקם היו מתאכסנים בביתו, במיוחד נוצרו אז קשרי ידידות בינו לבית מוונקאטש הרה"ק בעל שם שלמה ואח"כ אל הדרכי תשובה והמנחת אלעזר והיה להם ליועץ ואיש סודם.

היה מקובל ונערץ על כל רבני המדינה וראשי הקהילות, הכל הכירו בחכמתו ותבונתו וע"כ היה שלוחא דרבנן בעניני הכלל ולפני מלכים ורוזנים יתייצב, השתתף בכל אסיפות הרבנים

רבינו הגאון הצדיק מו"ה מנשה סימחה פריעדמאן זצוק"ל האבד"ק סאבראנץ והגלילות בעהמ"ח ספר השמש בגבורתו נולד בשנת תר"ב לאביו הרבני החסיד מוה"ר יחיאל פריעדמאן זצ"ל מנכדי עיר בארטפעלד (בארדיוב) שהיה מתלמידי הרה"ק מראפשטיץ זי"ע, בדעת אביו היה לקרות שם בנו רק שמחה על שם אביו מו"ה שמחה פריעדמאן ז"ל, אולם לאמו הצדיקת מרת מלכה דרעזיל ע"ה נגלה חזון אחרי לידתו וראתה בחלומה את הרה"ק מראפשטיץ וצוה עליה שתקרא את שם בנה הנולד לה על שם נכדו ר' מנשה בן חתנו הרה"ק רבי אשר זי"ע שנפטר באותה שנה. לפיכך נקרא שמו בישראל מנשה שמחה. אביו הרב ר' יחיאל פריעדמאן ז"ל ראש ונכבד בעירו היה חתן החסיד הישיב מו"ה יעקב לייבאוויטש ז"ל מנו"כ בירושלים עיה"ק שהיה חתנו של החסיד מוה"ר ישראל יהודה שיף טייטעלבוים ב"ר צבי הירש ואחיו יחידו מאב ואם של הרה"ק רבי משה טייטעלבוים מאוהעל בעל ישמח משה זיע"א. בנעוריו נסע ללמוד תורה מפי הגה"ק בעל ייטב לב בסיגוט וכפי שמעיד בעצמו בהקדמתו לספר אפסי ארץ (של חותנו זצוק"ל) וז"ל, אנכי הצעיר לאשר זכיתי להתקרב אל הקודש ליצוק מים על ידי אדמו"ר הרה"ק מרן ייטב לב זצ"ל האבד"ק סיגט יצ"ו בעהמ"ח ספה"ק יטב לב ויטב פנים אשר זכיתי לסדרם ולהגיהם וספר רב טוב ושו"ת אבני צדק, והוא כמו אב את בנו גדלני וסמך ידיו עלי והחזיקני לשארו ובשרו ממשפחתו הרמה וכו'.

משחר נעוריו היה ניכר בכשרונותיו הגדולים ובמיוחד בהיותו בעל מוח חריף עד מהרה יצא שמו כעילוי מפורסם בכל המדינה, עוד בהיותו נער קטן כשהיה מצטרף אל אביו בנסיעותיו לצאנז אל הרה"ק הדברי חיים שמח עזמו מאד, ובכ"פ בחן אותו בש"ק חו"מ אשר היה רגיל בע"פ על לשונו, וכן זכה לשמש אות הד"ח עד שפ"א נכתה ידו בשרתו את רבו זה ונשאר לו מזה אות וכל ימיו התפאר בכך, כשבאו חסידים מבראדיוב לצאנז בכ"פ היה הרה"ק הד"ח פורש בשלומו, והפטיר, ר' יחיאל'ס בחור איז אן עילוי, לימים נסע ללמוד אצל ש"ב היטב לב ושם בישיבת סיגט עסק בתורה בהתמדה עוצמה יום וליילה לא פסק פומיה מגורסא ויצא שמו לתהלה עדיו לגאון. בהיותו בן ח"י שנה כתב עליו רבו "כי הוא בקי בש"ס ופוסקים בשרשיהם בעיקריהן בענינים בכללותיהן ובפרטותיהן". בשנת תרל"ו נשא לאשה בעצת מורו ורבו הייטב לב את מרת רעכל בת הרה"ק רבי ישראל אפרים פישל סופר שרייבר אבד"ק נאנאש בעהמ"ח

מכתב ששלח רבינו להרה"ק רבי משה פאנעט מדעש זצוק"ל

[לאחר השמחה במעונו של רבינו ששידך בתו מרת ברכה עם הגה"צ רבי אברהם שמואל פאנעט זצוק"ל מקארלסבורג ש"ב של הרה"ק הנ"ל]

ב"ה.

ישאו הרים שלום ורב ברכות מאלקי המערכות, לכבוד מחו' הרג הגאון הגדול עה"י פה"ח ב"ק ה"פ פאר מקדשים, מאלי תרשישים, מזה בן מזה, מופה"ד והדרו, רבים יאותו לאורו, כקש"ת מו"ה משה פאנעט שליט"א, על ישראל הדרתו ואיתן מכון כסאו, אבד"ק דעשע יצ"ו.

אחרי דרך מבוא השלום ביראת הכבוד כראוי, ארהיב עוז בנפשי לדרוש בשלמא דרבא שליט"א, א הפך הנהוג מזעירא לרבה.

אכן מן השמים לטובה היה נסבה, כי זכנו ה' להדבק בטובים משפחתו הרמה, ודין רפיח מבית אבותיו הגאון"ק מאורי עיני ישראל זי"ע יוצא חלצם האברך החו"ש מו"ה אברהם שמואל נ"י בן לאותו צדיק הרה"ג המנוח מו"ה יעקב זצ"ל אבד"ק רעטיאג, ישא ברכה" מואת ה' בתי הבתולה המוחללה כשמה כן היא מרת ברכה תח"י, ואני מוכין ראשי לקבל ברכתו הטהורה וכו' והאבות ה'ק' משני הצדדים בגנוי מרומים מנוחתם תהיה נחת רוח לנשמתם וכו' ויהי לעטרת זקנים ותפארת אבות, כ"ה.

הן איש שפל כמוני השאל לרבים בעתים הללו בצרכי יחיד ורבים ובהכנה דרבה למועד הבע"ל, אין מהראוי לו לאחוז בכנפי עט ולפני גדולים יתחנו בלא תואר והדר הראוי. אכן, אהבה דוחקת. ובעתות כיעור חמץ מכ"ש שאין להחמיץ המצוה. היות כי המיו"ח הנ"ל שמח את נפשי בתשורה כבודה אשר יקרה מפז ומפנינים, המה החיבורים מחוכמים מזקנו הגאון"ק מראה יחזקאל זי"ע וביתר שאת מדודו הגאון"ק האי ניהו מר רבא כבוד אביו הקדוש מו"ה מנחם מענדל זצוקלה"ה, אשר זכיתי לקבל פני קדשו וליהנות מתורתו בעת יצקתי מים ע"י ש"ב אדמו"ר הגה"ק ר' יטב לב ופנים זצוק"ל, מה נאווה היה מראה ההרים האלה בישובם על שלחן הקדוש בש"ק זי"ע וכו', ואי"ה אקח מועד לשנות בצמא דברי קדשו, ותערב מנחתו לפניו מנחה קטנה שני חלקי ספרי קודש מאדמו"ח קדוש ישראל"ל הנודע באפסי ארץ האבד"ק נאנאש זי"ע וכו', גם אני זכיתי להיות פתחון פה לפניו זה פעמים, ראשונה לפני ט"ו שנה בעוד הייתי מורה ודאין בעיר מולדתי בארטפעלד בבית מחו' החסיד בנש"ק מו"ה משה בינדיגער, ועוד אחרת לפני' שנים בעיר בודאפעסט וכו', עוד יזכני השי"ת לראות פניו הטהורים וכו' ואתרפק באהבתו וכו' וכל משפחתו הרמה והנשאה עד ביאת ינו"ן.

בתקוה כי אזכה לתשובה מאהבה וכו' כנפשו הקדושה ונפש שפל אנשים כמוני, אוהב דבוק לעובדי ה' ואוהבו כצאת "השמש".

ה'וא ש"מי מ'נשה ש'מחה פריעדמאן חופק"ק והגלילות.

ברכת מזל טוב

2003

קדם האי גברא רבא ויקרא, ידידנו וידיד ד',
רוזף צדקה וחסד, מסור בלו"נ לקהילתנו,
מעמודי התווך טל בית מדרשינו

ה"ה

הר"ר **אלעזר חנוך פסל הי"ו**

לרגל השימחות השרויות במעונו

בלידת הנכדים שיח'ו

והנה לברכו מעומקא דליבא טייזבו הוריהם לגדלם
לתורה לחופה ולמע"ש וירוה מהם ומכל יו"ח רוב נחת
דקדושה אביו"ר

מברכים מעומקא דליבא

לומדי ומתפללי בית המדרש

בני שלשים קוסוץ

ברכת מזל טוב

2003

לידידנו הדגול, ראש וראשון לכל דבר
שבקדושה, עומד לימינו בכל עת
ובפרט בהוצאה לאור טל גליון 'הצבי והצדק'

הרב **יצחק טוימבק הי"ו**

מחטובי אנ"ש דקהלתינו

בגבעת זאב

לרגל השימחה השרויה במעונו

בהולדת בנו שיח'ו

והנה לברכו מעומקא דליבא טייזבה לגדלו לתורה
לחופה ולמע"ש וירוה ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת
דקדושה אביו"ר

מאחלים מקרב לב

מערכת גליון הצבי והצדק

נסא דברכתא

2003

נטיגר קמיה מעלת כבוד

ב"ק אדמו"ר שליט"א

ולבנו חביבו

הרה"ג ר' **יוסף מאיר שילום שליט"א**

לרגל השימחה השרויה במעונו בהולדת הנינה - הנכדה
במזל טוב ובטעטו"מ

בן לחתנו הרב **משה אהרן רבינוביץ שליט"א**

מצלאין אן קמי טייזבו לרוות רב נחת ותענוג דקדושה ממנה
ומכל יוצ"ח לאורר ימים וטנים טובות מתוך בריות גופא ונחורא מעליא
עדי נטבה לשימח קול מבשר בביאת גואל צדק במהרה בימינו אביו"ר

המאחלים בלב ונפש

הנבאים

מתפללי ביהמ"ד אברכי הכוללים